

Sygnatura akt *VII U 709/18*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 12 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

Protokolant: st.sekr.sąd. Marta Jurga

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2018 r. w Poznaniu

odwołania B. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w P.

z dnia 8 marca 2018 r. znak (...)

w sprawie B. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w P.

o rekompensatę

oddala odwołanie.

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 marca 2018 roku (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) oraz ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.) odmówił B. M. przyznania rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego, ponieważ przed dniem 1 stycznia 2009 roku nie wykonywała ona pracy przez okres co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach.

B. M., reprezentowana przez pełnomocnika fachowego (adwokata), w ustawowym trybie i terminie odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej uchylenie i przyznanie rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej od 1 maja 1980 roku do 30 września 1999 roku na stanowisku technika dentystycznego. Odwołująca podała, że na tym stanowisku przez większość czasu miała do czynienia z produkcją i przetwórstwem żywic i tworzyw sztucznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. M. urodziła się (...). Ukończyła medyczne studium zawodowe. Z zawodu jest technikiem dentystycznym.

Bezsporne.

Od 1 maja 1980 roku do 30 września 1999 roku odwołująca była zatrudniona w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P. w pełnym wymiarze czasu pracy, gdzie wykonywała pracę technika dentystycznego i starszego technika dentystycznego. W okresie zatrudnienia odwołująca korzystała z urlopów: bezpłatnego 7 listopada 1980 roku, 20 marca 1981 roku, od 24 do 25 września 1981 roku, od 11 września do 31 października 1987 roku i wychowawczego od 14 września 1983 roku do 13 września 1986 roku na syna D. ur. (...). Odwołująca pobierała zasiłki chorobowe: od 2 do 31 stycznia 1992 roku, od 11 do 15 maja 1992 roku, od 22 do 26 lutego 1993 roku, od 28 lipca do 10 sierpnia 1993 roku, od 28 do 29 października 1993 roku, 13 listopada 1993 roku, od 14 do 21 lutego 1994 roku, od 19 maja do 30 czerwca 1994 roku, od 18 do 30 lipca 1994 roku, od 6 do 14 października 1994 roku, 31 marca 1995 roku, od 30 do 31 maja 1995 roku.

W świadectwie pracy z 30 września 1999 roku pracodawca nie zaznaczył, aby odwołująca wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Dowód: zgoda na urlop bezpłatny 7 listopada 1980 roku w aktach osobowych odwołującej k. 22; świadectwo pracy z 30 września 1999 roku w aktach emerytalnych odwołującej.

16 listopada 2017 roku odwołująca złożyła wniosek o emeryturę.

Decyzją z 9 stycznia 2018 roku ZUS ustalił dla odwołującej kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjął okresy składkowe łącznie 15 lat i 11 dni oraz okresy nieskładkowe łącznie 3 lata 6 miesięcy i 25 dni.

Decyzją z 10 stycznia 2018 roku ZUS przyznał odwołującej emeryturę od 1 listopada 2017 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Dowód: wniosek o emeryturę, decyzja z 9 stycznia 2018 roku, decyzja z 10 stycznia 2018 roku w aktach emerytalnych odwołującej.

5 lutego 2018 roku odwołująca złożyła wniosek o doliczenie do kapitału początkowego rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Do wniosku odwołująca nie załączyła świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Dowód: wniosek z 5 lutego 2018 roku w aktach emerytalnych.

8 marca 2018 roku ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

Bezsporne.

Odwołująca została zatrudniona w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P. na podstawie umowy o pracę z 16 kwietnia 1980 roku na czas nieokreślony od 1 maja 1980 roku na stanowisku technika dentystycznego w wymiarze pełnego etatu. Została skierowana do Zakładu (...).

28 marca 1981 roku odwołująca uczestniczyła w szkoleniu o tematyce: „Protezy całkowite wykonane metodą sferyczną”.

Jako technik dentystyczny odwołująca podlegała bezpośrednio kierownikowi technicznemu pracowni. Do zakresu czynności odwołującej należało m.in. „laboratoryjne wykonywanie prac, bezbłędne, terminowe i zgodne ze wskazaniami klinicznymi i kierownika technicznego”, a także „prowadzenie dziennika pracy zgodnie z instrukcją”.

Z dniem 1 września 1999 roku powierzono odwołującej obowiązki starszego technika dentystycznego.

Praca odwołującej w Zakładzie (...) od 1 maja 1980 roku do 30 września 1999 roku polegała na wykonywaniu protez dentystycznych z tworzyw sztucznych, żywic akrylowych i gipsu. Najpierw odwołująca wykonywała odlewy protez rozprowadzając proszek gipsowy wodą. Następnie na modelu gipsowym wykonywała wálki zgryzowe z wosku, które przekazywała do gabinetu stomatologicznego, gdzie pobierano wzór zgryzu pacjenta. Następnie należało określić kształt jamy ustnej. Z modelu jamy ustnej odwołująca wycinała wosk i wstawiała zęby żywiczne. Po przymiarce modelu przez pacjenta odwołująca poddawała model dalszej obróbce, gipsowała go w puszcze i podgrzewała do chwili wytopienia się wosku. W miejsce wosku wlewała następnie rozrobioną masę żywiczną i gotowała masę do jej stwardnienia. Model protezy był oczyszczany z gipsu i poddawany dalszej obróbce. Odwołująca szlifowała i polerowała masę żywiczną, z której była wykonana proteza. Przy polerowaniu używała pumeksu. Do obróbki protezy używała tzw. kamienia i gumki.

W związku z obróbką tworzyw sztucznych i żywic wydzielał się pył i hałas.

Odwołująca zajmowała się również naprawą protez dentystycznych.

Odwołująca pracowała w systemie dwuzmianowym, równocześnie z nią pracowało około 8 techników dentystycznych. Każdy technik dentystyczny wykonywał te same prace.

W początkowym okresie zatrudnienia technicy dentystyczni otrzymywali bony na mleko.

Dowód: umowa o pracę z 16 kwietnia 1980 roku, zaświadczenie D. M.-Organizacyjnego z 21 kwietnia 1981 roku, zakres czynności i odpowiedzialności technika dentystycznego, pismo z 17 września 1999 roku dotyczące zmiany stanowiska pracy w aktach osobowych odwołującej k. 22, zeznania świadków D. J. protokół elektroniczny z 5 września 2018 roku k. 40v-41 od 00.20.40 do 00.29.42 i I. P. protokół elektroniczny z 5 września 2018 roku k. 41-41v od 00.31.45 do 00.41.10, zeznania odwołującej protokół elektroniczny z 5 września 2018 roku k. 40-40v od 00.02.57 do 00.13.30 i k. 41v od 00.43.40 do 00.45.06.

Odwołująca nie posiada 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów i okoliczności bezspornych między stronami.

Zgromadzonym w sprawie dokumentom oraz odpisom i kopiom dokumentów sąd dał w pełni wiarę, gdyż strony ich nie kwestionowały, a nie było podstaw, aby kwestionować je z urzędu.

Istota sporu w zakresie ustaleń faktycznych sprowadza się do oceny, czy odwołująca wykonywała przez okres co najmniej 15 lat stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace w szczególnych warunkach. Odwołująca nie przedłożyła świadectwa pracy w szczególnych warunkach. Również zdaniem organu rentowego z dokumentów zgromadzonych w jego aktach nie wynika, aby odwołująca wykonywała taką pracę.

Postępowanie dowodowe na wskazaną okoliczność zostało ograniczone do badania charakteru zatrudnienia odwołującej od 1 maja 1980 roku do 30 września 1999 roku w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P.. Sam fakt zatrudnienia odwołującej w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P. oraz jej ogólny staż pracy pozostaje poza sporem. Okoliczności te zostały wykazane przez odwołującą odpowiednimi dokumentami. Organ rentowy kwestionuje natomiast, aby odwołująca udowodniła co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wskazać należy, że świadectwo pracy, jak też i inne dokumenty wystawione przez pracodawcę jako dokumenty prywatne stanowią jedynie dowód tego, że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenia zawarte w dokumencie (art. 245 kpc). W postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych okoliczności wynikające

z dokumentu prywatnego mogą być zaś dowodzone wszelkimi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego środkami dowodowymi.

Rozstrzygając powyższą kwestię sąd oparł się więc na zeznaniach świadków D. J. i I. P., zatrudnionych tak jak odwołująca w Zakładzie Opieki Zdrowotnej P. oraz zeznaniach odwołującej, które zasługiwały na przymiot wiarygodności, albowiem były logiczne, spójne, wzajemnie ze sobą korespondowały i uzupełniały się, tworząc jednolitą i harmonijną całość w zakresie charakteru zatrudnienia odwołującej i zakresu wykonywanych czynności. Z zeznań świadków uzupełniających zeznania odwołującej wynika, że odwołująca jako technik dentystryczny w Zakładzie (...) zajmowała się wykonywaniem i naprawą protez dentystrycznych. Świadkowie szczegółowo opisali na czym polegało wykonywanie protez dentystrycznych i ich naprawa.

Mając na uwadze wskazane okoliczności sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw, aby odmówić wiarygodności zeznaniom świadków oraz odwołującej, zważywszy, że świadkowie ci byli osobami obcymi w stosunku do odwołującej. Nie łączyły ich stosunki służbowe i zdaniem sądu nie mieli żadnego interesu w tym, aby zeznawać na korzyść którejkolwiek ze stron postępowania.

Sąd nie uwzględnił wniosku odwołującej o powołanie biegłego z zakresu implantologii stomatologicznej. Należy podkreślić, że do dowodu z opinii biegłego należy sięgać w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Przedmiotem tego dowodu nie są zatem fakty, lecz oceny wywiedzione z określonych faktów. Strona, która powołuje się na fakt spełnienia przesłanki pracy w warunkach szczególnych powinna w pierwszej kolejności udowodnić ten fakt przez przedstawienie stosownego materiału dowodowego. Gdy strona tego nie wykazuje, to nie może oczekiwać, że ustalenie tych faktów nastąpi w drodze sporządzenia opinii biegłego, wyręczając się niejako tym dowodem. Biegły musi bowiem dysponować określonym materiałem dowodowym, który mógłby stanowić podstawę analizy określonych, wynikających z tego materiału, faktów pod kątem oceny, do wyrażenia której konieczne jest posiadanie wiadomości specjalnych. W okolicznościach sprawy dowód z opinii biegłego był nieprzydatny. Należy też zauważyć, że teza dowodowa zawarta we wniosku zmierzała do ustalenia okoliczności nieistotnej dla rozstrzygnięcia sprawy. Odwołująca bowiem domagała się ustalenia składu, właściwości i pochodzenia materiałów używanych w technice dentystrycznej oraz stomatologii w okresie od 1980 roku do 2000 roku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

W myśl art. 21 ust. 2 ustawy rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 23 ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę (ust. 1). Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2).

Organ rentowy odmówił B. M. prawa do rekompensaty, ponieważ przed dniem 1 stycznia 2009 roku nie wykonywała przez okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Podkreślić trzeba, że zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych, ustawa ta określa warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w

szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Stosownie natomiast do art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dla ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy, o której mowa w art. 150, zostaną ustanowione emerytury pomostowe.

Podkreślić należy, że warunkiem nabycia prawa do emerytury pomostowej jest -zgodnie z art. 4 pkt 6 oraz art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych – posiadanie okresów pracy w szczególnych warunkach/o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1/art. 3 ust. 3 tej ustawy, a praca, o której mowa w tych przepisach, nie zawsze pokrywa się z pracą w szczególnych warunkach/w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zatem zawarty w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazuje, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie osobom, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej tylko z tego względu, że nie posiadają żadnych okresów pracy w szczególnych warunkach/o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1/art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Również w piśmiennictwie wskazuje się, że rekompensata przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 lub art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (zob. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, w: Lex Omega). Podobnie orzecznictwo przyjmuje, że w świetle art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych przesłanką nabycia prawa do rekompensaty jest nienabycie prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 16 stycznia 2018 r., III AUa 673/17).

Z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynika ponadto, że ustawa o emeryturach pomostowych, także w zakresie, w jakim reguluje prawo do rekompensaty, adresowana jest wyłącznie do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Jest ona zatem adresowana do odwołującej, ponieważ nie nabyła ona prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach ani nie nabyła prawa do emerytury pomostowej.

W sprawie kwestię sporną stanowi posiadanie przez odwołującą 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Szczegółowe warunki przyznania prawa do wcześniejszej emerytury określa rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), które zachowuje moc obowiązującą również pod rządami ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei zgodnie § 2 ust. 2 ww. okresy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy.

Stosownie do § 4 rozporządzenia, aby odwołująca mogła skutecznie domagać się przyznania prawa do rekompensaty, to musiałaby wykonywać prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A powołanego rozporządzenia.

W wykazie A - prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego - stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale IV zatytułowanym „W chemii” pod pozycją 17 wskazano „produkcję i przetwórstwo żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcję surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcję wosków i woskoli”. Z kolei w dziale XII zatytułowanym „W służbie zdrowia i opiece społecznej” pod pozycją 2 wskazano „prace w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych oraz prace lekarzy stomatologów”. W dziale XII nie wymieniono pracy techników dentystycznych.

Podkreślić należy, że w postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo odwołującego do świadczenia, i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 14 grudnia 2004 r., III AUa 2474/03, LEX nr 151770).

Rzeczą sądu w przypadku odwołującej pozostaje rozważyć, czy legitymuje się ona 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

W trakcie postępowania dowodowego w sprawach z ubezpieczenia społecznego, mogą być przeprowadzane wszelkie dowody przewidziane przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, w tym także dowód z zeznań świadków, w celu udowodnienia pracy w szczególnych warunkach, przy czym wiarygodność i moc wszystkich dowodów jest oceniana przez sąd według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W tym miejscu wskazać należy, że wyroku z 13 lipca 2016 roku, I UK 218/15 (LEX nr 2108499) Sąd Najwyższy, powołując się szeroko na dotychczasowe orzecznictwo wyraził pogląd, że „w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi (branży) gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Nie można więc przyjąć, że istotny dla stwierdzenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie rodzaj tej pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki. Biorąc pod uwagę treść art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości psychofizycznej dla zdrowia ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, należy przede wszystkim stwierdzić (ustalić i ocenić), czy konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym dziale przemysłu (gospodarki) jest umiejscowione. Jeżeli bowiem uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia konkretnej pracy wynika właśnie z jej branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale gospodarki. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości lub uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest ona wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu (gospodarki). Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu, w ramach którego to działu

takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałyby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. Z ustanowionej na gruncie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady wynika bowiem nakaz jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w zbliżonej sytuacji oraz zakaz różnicowania w tym traktowaniu bez przyczyny znajdującej należyte uzasadnienie w przepisie rangi co najmniej ustawowej. Zasady sprawiedliwości wymagają przy tym, aby zróżnicowanie prawne podmiotów (ich kategorii) pozostawało w adekwatnej relacji do różnic w ich sytuacji faktycznej jako adresatów danych norm prawnych”.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że nie istnieją podstawy do stwierdzenia, że odwołująca wykonywała pracę w szczególnych warunkach w okresie od 1 maja 1980 roku do 30 września 1999 roku. Materiał dowodowy nie dostarczył podstaw do przyjęcia, że uciążliwość i szkodliwość pracy, jaką wykonywała odwołująca na stanowisku technika dentystycznego w pracowni protetycznej była taka sama czy porównywalna z pracą pracownika produkcji w przemyśle chemicznym. Nie można wiązać pracy wykonywanej w służbie zdrowia, polegającej na wykonywaniu protez dentystycznych i ich naprawy, z pracami przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych w chemii.

W odwołaniu odwołująca wskazała na przepisy zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 12 lipca 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej, gdzie wymieniono stanowisko technika dentystycznego. Przytoczyła także orzecznictwo sądowe uznające prace na stanowisku technika dentystycznego za wykonywaną w szczególnych warunkach (tak wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z 5 września 2013 r., III AUa 263/13 i Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z 6 marca 2013 r., III AUa 1243/12).

Odnosząc się do twierdzeń odwołującej to należy podkreślić, że wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla kwalifikacji pracy, jako wykonywanej w warunkach szczególnych. Chodzi tu jednak o narażenie stanowiska pracy na czynniki szkodliwe wynikające ze specyfiki danego działu przemysłu, w powiązaniu z procesami technologicznymi. W sytuacji gdy stopień uciążliwości nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest wykonywana praca, brak jest podstaw do zanegowania zakwalifikowania tej pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku została przyporządkowana do innego działu przemysłu.

W konsekwencji, zdaniem sądu, należy rozważyć czy stopień szkodliwości i uciążliwości pracy technika dentystycznego wynika jedynie z jej branżowego charakteru. Jedynie bowiem w tym przypadku byłoby możliwe niezaliczenie spornego okresu wykonywania pracy technika dentystycznego do pracy w warunkach szczególnych. Natomiast jeśli z okoliczności sprawy wynikałoby, że w jakimś dużym zakładzie służby zdrowia był zatrudniony technik dentystyczny, który zajmował się stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie przetwarzaniem żywic, to ze względu na to samo rodzajowo zagrożenie zasadniczo nie byłoby przeszkód prawnych, aby uznać, że wykonywał on pracę określoną w wykazie A dział IV poz. 17 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku.

W ugruntowanym orzecznictwie przyjmuje się, że „ dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzony mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez osiem godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ” (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10).

Taka sytuacja nie zachodzi jednak w rozpatrywanym przypadku. Wprawdzie finalnie odwołująca jako technik dentystyczny wytwarzała protezy dentystyczne z akrylu, jednak do jej obowiązków należały także inne czynności opisane w stanie faktycznym, związane z wytwarzaniem odlewów gipsowych, obróbką modeli gipsowych, i dopiero do takiego modelu odwołująca wstawiała zęby żywiczne. Po przymiarce modelu przez pacjenta, dalsza obróbka

modelu polegała na gipsowaniu go w puszcze i podgrzewaniu do chwili wytopienia się wosku - dopiero wówczas w miejsce wosku odwołująca wlewała rozdrobnioną masę żywiczną. Następnie model protezy był oczyszczany z gipsu i poddawany dalszej obróbce, głównie ręcznej czy mechanicznej.

Należy uznać, że praca z gipsem, wypełniająca znaczną część obowiązków przy wytworzeniu protezy, aczkolwiek nie pozbawiona elementów narażenia zdrowia na szkodliwy pył, nie jest pracą przy przetwarzaniu żywic, podobnie jak praca z materiałami metalowymi. Także praca przy użyciu wosku nie jest „produkcją” wosków lub woskoli. Innymi słowy, praca przy „przetwórstwie żywic” nie wypełniała pełnej dniówki roboczej odwołującej, a tylko wtedy można byłoby zakładać, że wykonywała pracę tak samo obciążającą organizm procesami technologicznymi jak „w chemii”.

Do identycznych wniosków doszedł Sąd Apelacyjny w Katowicach w motywach wyroku z 13 stycznia 2015 roku w sprawie III AUa 3193/13 (LEX nr 1648851), Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w motywach wyroku z 10 września 2014 roku w sprawie III AUa 261/14 (OSA 2014 nr 11, s. 106-114), Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie zakończonej wyrokiem z 28 maja 2013 roku, III AUa 1653/12 (LEX nr 1322494), Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w motywach wyroku z 19 kwietnia 2012 roku w sprawie III AUa 222/12 (LEX nr 1171355), Sąd Apelacyjny w Poznaniu w motywach wyroku z 10 kwietnia 2013 roku, w sprawie III AUa 1321/12 (LEX nr 1316238). Z kolei Sąd Najwyższy w postanowieniu z 5 marca 2013 roku, II UK 344/12, wyraził pogląd, że „skoro skarżąca świadczyła pracę w ZOZ jako technik dentystyczny, to powoływanie się przez nią na prace wymienione w wykazie A dział IV jest nieuzasadnione, nie można bowiem zaliczać do prac szkodliwych „w chemii” wszystkich prac związanych ze stosowaniem substancji chemicznych, w dodatku w zakładzie, który się chemią nie zajmuje” (LEX nr 1618890).

Zaznaczyć należy, że sąd nie podziela argumentacji zawartej w orzeczeniach sądów apelacyjnych powołanych w odwołaniu.

Reasumując skoro odwołująca nie udowodniła co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, to nie może nabyć prawa do rekompensaty.

W rezultacie sąd na podstawie powołanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴§ 1 kpc oddalił odwołanie B. M. jako bezzasadne.

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk